

כנסת ויכח

מאמר: פניאל יצחק יצחק

5

ישעיהו 20:26

מִן כִּי-אָבְרָהָם אָבִינוּ כִּי אָבְרָהָם לֹא יָדָעְנוּ
וַיִּשְׂרָאֵל לֹא יִפְרְנוּ אִתָּהּ יְהוָה אָבִינוּ
נִאֲלָנוּ מִעוֹלָם שְׂמֵךְ:

6

ספר חסידים ו' ע"ג

(ח) כי אברהם לא ידענו, י' דהא אע"ג דביה קיומא דעלמא לא אשתדל
עלן, כמה דאשתדל על ישמעאל, דאמר י' לו ישמעאל יחיה לפניך.

7

ספר חסידים ק"ע

ויהי כי זקן יצחק וכו'

ע"ד הרמז. והענין הוא, כי אדה"ר משחטא כדי
ליחקן, נתגלגל בג' האבות, וחזה בג' האמהות.
ואמנם אברהם תיקן עון הע"ז, כשהושלך לאור
כשדים, כדכתיב (דברים י"ב ג') ואשיריהם
חשרפון באש. ולא עליו, אלא על ניצוץ ישמעאל
שהיה בו כלול אז עדיין, בסוד הצדיק הנתפס בעון
הדור. ולזה כשיצא ישמעאל מן גוף אברהם חזר
לסורו, כדכתיב (בראשית כ"א ט') ותרא שרה את
בן הגר המצרית מצחק, זו ע"ז, כדרז"ל.
(ב) וכשראה אברהם שישמעאל רשע וחייב מיתה,
לזה אמר (בראשית י"ז י"ח) לו ישמעאל יחיה
לפניך, ר"ל שיחזור בתשובה, וכן היה שחזר
בתשובה כידוע. (ג) ואח"כ ניצוץ הטוב שהיה
בישמעאל, יצא ממנו יתרא הישמעאלי, שלקח בת
נחש. והבן.

ספר חסידים ו' ע"ג

א יראה צדק רוח קדוש אל מה שפרשו צ"ח הוזהר
צקלרה זלמחן נרמזהו צ"ה והענין צמח שמדע
גלגול ארס צ"ג אצות וחוה צ"ג אמהות כנו' צ"ח הוזהר
פ' קדושים וע"כ אין קורין אצות אלל לג' אמהות לר'
ואצתהם תיקן ענין עבודה זרה וע"כ נסדק צלור כשדים
צקור ואצתהם חשרפון צלח ולא עליו כי הוא כילון
קדוש אלל צמד ישמעאל שהיה אז עדיין כלול צו צקור
לדיק הנתפס צעון הדור ויען הוא לא חטא הכפיק
צמוקרו עלמנו לכצסן וכילול ואח"כ ילא מענו ישמעאל
הרע המעורב צמוצ אצתהם ועליו כחומר וחרא שרה
צבו מלחק לסון ע"ז כי צהיחו מעורב צנפס ארס
הרמזון ככודע כי כל הנפשות נוצות ורעות היו כלולים
צו צקור ען הדעת טוב ורע הוא הילור המחטא
לארס הוא אצתהם לחטוא צע"ז והרשע צהייו קרוי מה
לכן החפלה עליו אצתהם לו ישמעאל יחיה לפניך ויהיה
לדיק ונחקבלה הפלתו וחזר צחצוזה ואח"כ כילון הטוב
שהיה בישמעאל הים יתרא הישמעאלי שלקח צח
לרעו כי הוא הים החילה רעח הנחש שהסיה לאדי לעצור
ע"ז

1

מסכת אבות וכו'

אש"א נומרייקון "איה" שרה "אשתך" (בראשית יח ט')

2

ספר חסידים ו' ע"ג

ויאמר אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה
באוהל וגו'. פירש"י ז"ל למדנו
שישאל אדם באכסניא וכו', ואפ"ל דהנה
איתא במדרש מצאתי דוד עבדי היכן מצאתי
אותו בסדום וכיבמות (דף עו ע"ב) א"ל דואג
האדומי וכו' שאל עליו אם ראוי לבוא בקהל
אם לאו מ"ט דקאתי מרות המואבי א"ל אבנר
עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ופריך
מצרי ולא מצרית ומשנ"י שאני הכא דמפרש
טעמא דקרא ע"ד אשר לא קדמו אתכם בלחם
ובמים דרכו של איש לקדם ולא דרכה של
אשה לקדם ופריך היה להם לקדם אנשים
לקראת אנשים ונשים לקראת נשים ומסיק כל
כבודה בת מלך פנימה, במקרא אמרו,
ויאמרו אליו איה שרה אשתך נר', ע"ש. והנה
כל הצלת מלך סדום היה בשביל שיצא ממנו
דוד כמדרש הנ"ל וע"ז קשה הלא כתוב לא
יבוא עמוני ומואבי ואינו ראוי כלל לבוא
בקהל וצ"ל דהטעם משום דאין דרכה של
אשה לקדם וממילא דרשינן מואבי ולא
מואבית והנה המלאך אין יכול לעשות דין
קודם ושהוא מוסכם כן מלמטה וממילא
כשהלך להציל את לוט בשביל שיצא ממנו
דוד הוצרך לישאל את אברהם איה שרה
אשתך והשיבו הנה היא באוהל ממילא נעשה
הדין דאין דרכה של אשה לקדם אף לקראת
נשים וממילא דרשינן שפ"י מואבי ולא
מואבית ומותר לבוא בקהל ובל"ז היה הדין
כמ"ש בקרא ואף מואבית בכלל וע"כ שאל
כדי שיוכל לילך להציל. (יא)

3

ספר חסידים ו' ע"ג

ויאמר אברהם אליה אלהים לו ישמעאל יחיה

4

ספר חסידים ו' ע"ג

יחיה לפניך. יחיה צדקתך. כמו המתקן
לפני פלח הדמי:

— צרפם יחד — יהיו חמש מאות וששים שנים, כי האבות הן בקדשה נגד הקלפה. וזהו הסוד: בשר בשדה טרפה לא תאכלו; כי בשר הוא גם כן גימטריא חמש מאות וששים, וקל להבין. והנה זה ידוע, שראשית גוים הוא צמלק, מוצע עשו הרשע, ויש לו אחזה באל אחר, כי 'צמלק' הוא גימטריא מאתים וארבעים — כמנין 'אל אחר', שהוא גם כן גימטריא מאתים וארבעים, וכנגדו בקדשה הוא 'רוח ה''. והנה כנגד שתי קלפות שור וקמור יש בקדשה משית בן דוד, והוא יתגבר על הקלפה של קמור בסוד 'עני ורוכב על התמור', ומשית בן יוסף אקור שור, כמו שאמר הפתוב: בכור שורו הדר לו. והנה איתא בזהר, כי מבין שתי הקלפות, הנקרות לעיל, דהינו מקלפות שור וקמור, יצא קלפה אחת, הנקראת 'צפע', כי משרש נחש יצא צפע. וצפע — גימטריא 'צמלק' — מאתים וארבעים, ולכן צריכין אנו לכתב בספר-תורה במי עפון, שהוא אותיות צפע בהפוך אתו, ובזה אנו מכניעין הקלפה של צפע, מה שאנו פותחין הספר-תורה במי עפצין. ונחש הוא ראשי-מבות נחש, קמור, שור — שהן שלש קלפות הראשונות שבשבעים אמות. וקלפות 'שור' 'קמור' — גימטריא 'צרעת'. ולכן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה: הנה סלעין דנחש היא צרעת; ולפי שהנחש דבר לשון הרע, נלקח בצרעת. והנה קלפות צפו בן אלפי, בני עשו, שהשר שלו הוא סמאל ולילית הרשעה, עשו בקטרוגם חרפן גדול בארץ פולין וליטא, כמו שכתבתי לעיל, ולקחו השונאים, בעונותינו הרבים, הספרי-תורה, שכתבים בקדשה על-גבי העור מצד בשר, שהוא גימטריא חמש מאות וששים, לא על-גבי דוכסוסטוס, שהוא מצד השערות; ונקטב דוקא במי עפון, שהוא נגד קלפות צמלק, ולכן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה: בספר-תורה, שנשרף עם רבי חנינא בן תרדיון; אותיות פורחות והקלף נשרף. וכן בגזרות פולין היו נשרפים כמה אלפים ספרי-תורה, שאותיותיהן פרוחו, והקלף והעפץ נשרף. והשונאים אינם יודעים, שמכח זה אין להם שום אחיזה בקדשה, כי התורה צותה: וכשר בשדה טרפה לא תאכלו — באכילה הוא אסור, אבל מתר לכתב על-גבי עור נבלה וטרפה, ובזה היה להם אחיזה בקדשה; ואחר שנשרפו הספרי-תורה — מאותו היום נתמעטו כח הקלפות, הנקרות לעיל, ויכריח כח שור וקמור שבקדשה, שיבואו תרין משיחין: משית בן דוד ומשיח בן יוסף; והמקדש של משה ירד למשה.

24
 ס'ת אולמים כ' צמלק וי'ס' סמאל
 (קמ) 497 - 496

ולכן יבוא מקים ח"ם ב' משמין משיח בן יוסף ומשיח ב' ד' סס כבוד ב' המנינים וזה יכלו סבי' דרגין דספ"א ססס ב' מרגלין היל' עש' וישמעאל שור וקמור כמ"ס הגאון סס ומשיח בן יוסף הוא שור וזוד עני ורוכב על המור וכו' וכו' ב' פסחם כמ"ג א' רמ"ג ב' זול' ומרין משיחין מתערין לנבייהו משיח בן דוד לקבל נחש ואתקשר בצוקר דאברהם (ואת) כוד חמור' דנפיק מיני' ושמעאל עם החמור והוא כוד רמ"ח עלמין דאברהם) וס"ד געמות' בימיק' גלח כוד בצבורס דב' משיח בן אפרים כ' והוא פולחם שמועט עש שור (ד) דאיתו רומי רכחא דנעץ גבריאל קנה בים כ' מחמלס דילי' רומי כ' אחר בוליהא קדישא דלטון לקבל בת עני ימין ובה עין שמאל כ' והטון לקבל תרין עננין דמכסין על בה עינא ימינא ושמאלא והטון לקבל שאור ומתן כ' מה יהא חסותא דלטון מרה דפגלה כ' סס ירעה עגל דא משיח בן יוסף דאחמך ב' כבוד שורו כ' וסס ירדן דא משיח בן דוד חד לעבר רומי רכחא וחד לעבר רומי זעירתא כ' ויובן דברים אלו ע"פ עם שנת' שטעו וישמעאל סס ב' דרגין היל' דקון והבל גלח וזהו ססס כבוד עיינין היל' והס סמס' העיני' כמ"ס כבוד דורמיטא דמיוורא דעינא דעיק' מסחלק וזו עני' מכסי' על עינא והוא כבוד י' דמסחלק יו"ד ביסוד ועט' היסוד ע"ן ערל ובה זוגו כמ"ס למעלה וידוע כי שאור ומתן הם דרגין דמ"ג והס כוד קון והבל סס"ד וימא רבא ח"ם דלטון לקבל כי ואסותא דלטון ע"י ב' משמין שיתקטו סרגלין והס יעברו ב' סקלי' היל' ועכשו נחשין רומי רכחא בישמעאל כ' כי ט"ס סס מהפסידס כמס"ל כבוד קון והבל דיטב דכרי סגלון ח"ס סס ברמ"ח רמ"ג ב' סמאל האל דביהס ממונה כ' והס ממונה על אונס דישמעאל כ' וידוע כי ס"מ ומח"ס סס ז"ל איתו בגלח כ' וממלא דילי' בסרין משמין חד מימינא משיח בן דוד כ' וידוע כי משיח בן דוד יכלה החמור עני ורוכב על המור קלי' ושמעאל ומשיח בן יוסף קלי' עשו שיכנס השור וכבר כת' שמשית בן דוד הוא בגלח כרי שהוא בגלח אלף כמ"ס והוא מ"ס סס אשכחא ימינא דקדושה עם שמאלא דעטו כ'

שרים ימינים ויניקתו מצד אברהם אשר עליו אמר (סס י) לו ישמעאל יחיה לפניך על ל"ו שרים שלו ומצד שמאל עומד עשו ויניקתו מצד יצחק אביו שאהב אותו יצחק ורוכב על ל"ה שרים שמאלים וס"י (הסע י) חל"ק לב"ם עתה יאשמו שכנגד צריכין להיות ל"ו צדיקים בישראל בח"ל ול"ו צדיקים בא"י ולכן נקראו שני"ם אלו גאים שהם מתגאין מתרין סטרין

22
 סיכום ספרו של סמאל וי'ס' סמאל
 ספרו כה' אול' י' - י' - י'

וכן עשו וישמעאל הן קין והבל ולכן עשו הוא הכבוד ועבר על שפיכת דמים וגילוי עריות כמ"ס ויבא עשו מן השדה והוא עיף השדה זה גילוי עריות עיף זה ש"ד כמ"ס עיפה כו' (כ"ג ט"ו ז') והוא קין והי זהיוחס כשדה שאמרו על סלומה ימירה ג"ע והרג את הבל אחיו סס וכן כל עניינו של עשו הוא ענין של קין. וישמעאל הוא הבל ולכן אחזקס יחיר ועשה תשובה. כי האבות הן אדם כידוע ועשו וישמעאל הן ימינא ושמאלא כידוע שור וקמור עשו שור פרים אציריים וישמעאל שבו לכס פה עם החמור עם הדומה לחמור (כ"ק מט א') ואמו מארץ מצרים אשר צער חמורים בשרם (יחזקאל כ"ג) והן קין והבל כנ"ל. ושלא יזדווגו זה לזה כנ"ל לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. והן בעצמן כלאים של נמר ופשתים. ועשו רצה להזדווג עם ישמעאל ולהחריב את העולם כוד הקדושה סוד יעקב ולכן וישטוס עשו את יעקב כו' וילך אל ישמעאל ויקח את מחלם בת ישמעאל. מה עשה הקב"ה סרס את הזכר והרג את הנקבה כנ"ל.

ח"ס
 משיח בן יוסף כבוד שורו הדר לו כו' שיכבוש את השור ומשיח בן דוד עני ורוכב על חמור (זכריה ט') וזהו כבוד שור שהוא כבוד כנ"ל וכן משיח בן יוסף יקדוש למשיח ב"ד:

23
 קב ה'ס' סמאל קב

והנה ידוע, שמכח חטא אדם הראשון גברו שתי קלפות: שור וקמור. וקמור הוא קלפת ישמעאל, ושור הוא קלפת אדם, וקבות 'אדם', 'ישמעאל' הן גימטריא חמש מאות וששים — כמנין השנים, שהיו האבות חיים בעולם הזה, כי אברהם היה חי מאה שבעים וחמש שנים; יצחק — מאה ארבעים ושבע שנים. ומאה שמונים ומאה ארבעים ושבע

בנין י"ח - 58

וכראות שאולי את דוד יוצא לקראת הפלשו אמר אל אבנר שר הצבא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר דו נפשך המלך אם ידעתי ולא ידע לית והכתיב ויאחזקו מאד ויהי לו נשוא כלים אלא אאבות קא משאל ואבנר לא ידע ליה והכתיב והאיש בימי שאול וכן בא באנשים ויאמר רב ואיתומא רבי אבא ותי יש אבי דוד שנכנס באוכלוסא ויצא באוכלוסא (ה) הוק שאול אי מפרץ ארץ אי מורה ארץ אי מפרץ ארץ מלכא הוי וישמעאלן פרוץ לעשות דרך ואין מחרון כבוד אי מורה ארץ חשיבא בעלמא דהו מ"ם אמר ליה שאול עליה דכתיב וילכש שאול את חוק מריו וכתיב וכתב ביה בשאל מ"שכמו ומעלה נבנה מכל העם אל רואן הארזים ער שאתה משאל עליו אם דגון הוא למלכות אם לאו שאל עליו אמר רבי אבא בקהל אם לאו מ"ש דקאית מרות המאבית אל אבנר תגינא *עמני ולא עמנית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממור ולא ממורת ממור כתיב מוס דו מצרי ולא מצרת שאני הבארמפרש מעמאדקרא *על (ה) אשר לא קרמי אתכם בלחם ובסודי של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים וישתוק מר ויאמר המלך שאול אתה בן מי זה העלם דתם קרי ליה נער הכא קרי ליה עלם הכי קא אמר ליה הלכה נתעלמה ממך צא ואל בבית המדרש שאל אמר ליה עמני ולא עמנית מואבי ולא מואבית

אקש לוד דואן כל דהו קשיחא אישתיק בעי לאכרזו עליה מיד ועמשה בן איש ושמי יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש וכתיב יתר הישמעאל אמר רבא מלמד שחגר דרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקו חרדי כך מקובלי מביה דתי של שמאל הרמתי *עמני ולא עמנית מואבי ולא מואבית וסי מהימן והאמר רבי אבא אמר רב י"כל תלמיד חכם שמורה הלכה וכא אם קדם מעשה אמרה שמעון לו ואם לאו אין שמעון לו שאני הכא הוא שמאל וכתב דתי קיים מכל מקום קשיא (ה) דכא תרגמי כל כבודו בת מלך פנימה

29

בן יבוי גר PL

דף ע"ז ע"א מלמד שחגר חרבו כישמעאל. קשא למה נקיש כישמעאל, והלא החרב מיוחס לעשו אבי אדום, דברכתו ועל חרבך תחיה ובראשית ק"ז מ' ו, וכתוב ובמדבר כ' י"ח פן בחרב אצא לקראתך. ונ"ל בס"ד, על פי מ"ש בווהר הקדוש בפרשת פינחס, דישמעאל הממונה שלו נחש, דאיהו על מיא בימינא, ועשו ממונה שלו ס"מ דאיהו על האש והוא משמאלא, וכנגדן משיח בן דוד מימין לבטל את ישמעאל שהוא מצד ימין, ומשיח בן יוסף לבטל את עשו שהוא מצד שמאל ע"ש, ולכן כיון שהם הוציאו שם רע בזה על ישי אבי דוד שמת בעטיו של נחש וכבא בתרא י"ז ע"א, לכן חגר חרבו כישמעאל שהממונה שלו נחש, ועוד כיון שדבר זה נוגע גם כן במשיח בן דוד שעתידי לבטל קליפת ישמעאל, לכן חגר חרבו כישמעאל לרמוז על מעלת מלך המשיח, שדבר זה נוגע אליו גם כן:

30

בבב פינסם אפסק אש

ויש לומר שעל כך רמז רש"י בלשון קדשו: "לו ישמעאל יחיה לפניך, יחיה ביראתך", רמז בכך על יתר הישמעאלי הניצוץ הטוב שהיה טמון בישמעאל, שנתגייר אתר כך ונקרא שמו יתרא"א שהיא אותיות ירא"ת על שם שנתדבק ביראת ה' כל היום, ועל כך התפלל אברהם: "לו ישמעאל יחיה לפניך, יחיה ביראתך".

31

בבב פינסם ס"ל אש

(יה) על פני כ"ל אחיו נפס. ומיך ליה ואלה תולדות יצחק. לומר כיפול ישמעאל באחרית הימים או יצמת בן דוד שהוא מתולדות יצחק:

בנין י"ח - 58

ועל זה אמר ויהי לי שור וחמור שנדרש במדרש רבה (שם ע"ה, ו) שור זה משוח מלחמה, והיינו משיח בן יוסף שעסקו היראה להוריק הרע מלב כסיל שעל ידי הצר הרע יש כח בקליפה לשלוט על ישראל. וזה שאמרו בבראשית רבה (ע"ג, ד) שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל. וחמור מלך המשיח שעסק שלו יהיה להכניס קדושה ותורה בלב חכם לימינו. וכן דרשו שור זה יוסף שמדתו היראה והגבורה לחיות גבור הכובש את יצרו. וחמור זה יששכר שעסקו להכניס חכמה בלב ישראל כמו שנאמר (דברי הימים א י"ב, ל"ג) ומבני יששכר יוועי בינה וביומא (כ"ג) לא משכחת צורבא טרבנן דמורי אלא וכו' משבט יששכר וכו'. וכן שורש הקליפות בזה לעומת זה גם כן שור וחמור קליפות עשו וישמעאל. עשו הקנאה ומכונה בשם שור על דרך מה שאמרו (ברכות ס"א.) בהמה וכו' והא קא חזינן דמזקא ונשכא ובעטא. וקליפת ישמעאל התאוה דישמעאל פסולת ממדת אברהם אבינו ע"ה שהוא אהבה. והוא היה לו חמדות זרות ואהבות זרות ועל שם זה נקרא חמור על דרך מה שנאמר (יחזקאל כ"ג, כ) אשר בשר חמורים וגו'. ויוסף שהוא שור בקדושה ומדתו יראה כמו שנאמר (בראשית מ"ב, י"ח) את האלהים אני יחא הוא כנגד קליפת עשו. ומשיח בן דוד שנקרא עני ורוכב על החמור, והיינו שהוא מנושא מכל חמדות עולם הזה וחומריות הגוף נגד קליפה זו. ודחו שנאמר ויהי לי שור וחמור שכבר זכה לקדושת שור וחמור וכבש שתי הקליפות השור וחמור שהם שורש שבעים הקליפות שלושים וחמש מימינא ושלושים וחמש משמאלא.

26

בבב פינסם אפסק אש

רפט) רבי יהודה פתח, תחת שלש רגזה ארץ וגו', תחת ענד כי ימלך, דתניא (י) ר"ת לך אומא מכיכא וקלילא *ונבזית קמי קודשא בריך הוא, כותייהו דמצרא, ויהיב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו דישראל. ושפחה כי תירש גבירתה, דא הגר, דאולידת לישמעאל, שעשה כמה רעות לישראל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני ענווה, וגור עליהם כמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם, ואין לך גלות יקשה לישראל כמו גלות ישמעאל.

27

בבב פינסם אפסק אש

תפא) עד דאשתלימו אינון שנין למאה, כדון, ואין יתחבר בה"א וכדון ד והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי וגו'. ובני י"ה ישמעאל זמינין בהוא זמנא * דאתערא * עם י" כל עמין דעמא, למיתי על ירושלם, דכתיב * ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגו'. וכתיב * יחיבנו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחז על י" ועל משיחו. וכתיב * יושב בשמים י שחק י" יעג למי.